

Nærings- og fiskeridepartementet

Postboks 8090 Dep

0032 Oslo

Postmottak@nfd.dep.no

Trondheim, 25.01.2021

Hørings svar vedr. høring om ny lengdegrense i kystflåten

Det vises til høringsnotat om ny lengdegrense i kystflåten med høringsfrist 25. januar, 2021. Sjømatbedriftene inngir med dette sitt hørings svar.

Innledning:

Stortinget vedtok i sin behandling av Meld. St. 32 (2018-2019) Et kvotesystem for økt verdiskaping at fartøygruppene i kystfisket skal innrettes etter faktisk lengde heller enn dagens system der det er hjemmelslengde som bestemmer kvotegrunnlagets gruppetilhørighet. I innstillingen fra næringskomiteen til Stortinget slutter flertallet (H, FrP, V og KrF) seg i hovedsak til regjeringens forslag i kvotemeldingens kap. 3.4, 3.5 og 3.7, og viser til at formålet med overgangen til faktisk lengde er å forenkle dagens system og lukke skottene mellom fartøygruppene. Flertallet viser til at over tid har faktisk lengde for mange fartøy blitt svært forskjellig fra hjemmelslengden til fartøyets kvotegrunnlag, slik at hensikten bak det opprinnelige systemet i noen grad er uthult. De er kjent med at det finnes alternativer til lengde for gruppeinndeling, men mener at disse ikke i tilstrekkelig grad er utviklet til å ta stilling til, og at det ville avvike fra det rådende prinsippet om lengde som har virket i lang tid. I tillegg måtte flåten likevel ha forholdt seg til lengde i andre deler av regelverket. Flertallet konkluderte derfor med at målet om en stabil hovedfordeling mellom fartøygrupper gjør det naturlig å gå over til faktisk lengde og lukkede skott mellom gruppene.

Overgangen til faktisk lengde som grunnlag for gruppetilhørighet har ulike konsekvenser og reiser flere spørsmål. For det første vil fartøyeiere måtte foreta et valg som følge av at de gis anledning til å bringe fartøyet i overensstemmelse med dets hjemmelslengde gjennom en overgangsordning. For det andre kan det stilles spørsmål om hvordan overgangsordningen påvirker muligheten til å benytte seg av samfiskeordningen (med seg selv). For det tredje kan

det stilles spørsmål om hvordan strukturgevinsten skal fordeles som følge av ny inndeling i kystfiskeflåten.

Flertallet uttalte videre at *«Dersom en benytter muligheten til å bygge om til opprinnelig hjemmelslengde, blir en da værende i lengdegruppen som tilsvarende hjemmelslengde på skjæringsdato med et fartøy med faktisk lengde som samsvarer med lengdegruppens krav. Tilgang på muligheten til å opprette strukturkvoter/strukturere skjer først når en har valgt gruppe. Denne overgangsperioden settes til 3 år for å eventuelt bringe fartøyet i tråd med opprinnelig hjemmelslengde».*

Flertallet fremmet derfor følgende forslag (romertallsvedtak VII i innstillingen/vedtak 555 i stortingsbehandlingen):

«Det gis en overgangsperiode der fartøy med annen faktisk lengde enn hjemmelslengde kan velge å bringe fartøyets faktiske lengde i tråd med hjemmelslengde. Den faktiske utformingen må være gjennomført innen 31. desember 2023. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en konkret utforming av et slikt alternativ.»

Mindretallet (AP og SP) peker på at avviket mellom hjemmelslengde og faktisk lengde gjør det naturlig å se på inndelingen på nytt. De viser til at det er pekt på alternativer til lengde uten at regjeringen har utredet dette nærmere. De peker på at det er viktig å stoppe flyttingen av ressurser/kvoter som har pågått fra mindre til større grupper og er spesielt opptatt av å styrke gruppene under 11 meter og mellom 15 –21 meter, som begge har mistet store ressurser. Dette mindretallet ønsker derfor at overgang fra hjemmelslengde til faktisk lengde må utredes nærmere, og at regjeringen må komme tilbake til Stortinget før det kan konkluderes.

Et annet mindretall (AP, SP og SV) viser til regjeringens forslag om overgang fra hjemmelslengde og fri fartøyutforming til faktisk lengde og lengdebegrensning og mener forslaget vil bidra til å stanse utvanningen av Finnmarksmodellen. Likevel er en faktisk lengdegrense problematisk ettersom det ikke nødvendigvis begrenser den totale størrelsen på fartøyene, med unaturlig dype og brede fartøy som viser at en todimensjonal lengdebestemmelse utfordrer både sikkerhet, miljø, kapasitet og mottaksstruktur. Disse støtter forslaget, under forutsetning av at det fremmes forslag til en modell som begrenser fartøyutformingen i både lengde og volum.

Kvotemeldingen er regjeringens melding til Stortinget om fremtidig politikk overfor fiskeflåten. Til grunn for regjeringens forslag til nytt kvotesystem, lå Kvoteutvalgets NOU. Kvoteutvalget anbefalte i sin innstilling (s. 13) at: «Hjemmelslengde erstattes med faktisk lengde der dette er relevant i regler om utskifting, forlengelse, sammenslåing (strukturering) og i de årlige reguleringene. (...) For å opprettholde en variert flåtestruktur etableres det fysiske grenser på 11 og 15 meter faktisk lengde. Fartøy under 11 meter kan ikke skiftes ut eller forlenges utover 11 meter. Tilsvarende vil fartøy mellom 11 og 15 meter ikke kunne forlenges eller skiftes ut med fartøy over 15 meter. Grensen på 21 meter oppheves.»

Bakgrunnen for inndeling i hjemmelslengdegrupper i kystflåten gjennom Finnmarksmodellen fra 2002 var i hovedsak behovet for å skjerme mindre fartøy i konkurransen med større og å beholde en variert sammensetning av både små og store fartøy i flåten.

Sjømatbedriftenes overordnede syn:

Sjømatbedriftene viser til sine forslag i forbindelse med stortingets behandling av kvotemeldingen, hvor man fremhevet viktigheten av å bevare en differensiert flåtestruktur. Sjømatbedriftene støtter prinsippet om at man går fra hjemmelslengde og over til faktisk lengde. Vi er videre glade for at man gikk inn for å opprettholde grensen på 21 meter.

Sjømatbedriftene viser til at regjeringens forslag i kvotemeldingen innebærer at Finnmarksmodellens gruppeinndeling i fire grupper forblir uendret, men fartøyene inndeles i grupper etter sin faktiske lengde. Sjømatbedriftene er videre kjent med at dette vil ha relevans for hvilken tilpasning det enkelte fartøy kan gjøre. Man kan kun strukturere innenfor samme gruppe og man kan ikke vokse med fartøylengde inn i ny gruppe eller redusere fartøylengde inn i ny gruppe. Vil man endre gruppe må man selge fartøy og kvoterettigheter i den gruppen man er i og deretter kjøpe seg inn i ønsket gruppe på nytt.

Sjømatbedriftene vil understreke viktigheten av at fordelingen av kvoter mellom fartøygruppene ikke blir endret. I dag er det allerede stor nok usikkerhet og splittelse mellom flåtegruppene. Det er derfor helt avgjørende at man ikke gjør endringer i de grunnleggende forutsetningene knyttet til fordeling av kvoter, da dette vil bidra til ytterligere å svekke forholdet mellom flåtegruppene.

Overgangen til faktisk lengde:

Konsekvensen av at kystflåten skal reguleres etter faktisk lengde skal det i en overgangsperiode gis anledning til å bringe fartøyets faktiske lengde i tråd med hjemmelslengde, jf. Stortingets vedtak gjengitt i høringsnotatets punkt 1. Overgangsordningen skal gjelde i tre år, slik at tiltaket faktisk må være gjennomført innen 2024.

Dette innebærer en tre års tilpasningstid for fartøyeier å bringe fartøyets faktiske lengde i overensstemmelse med hjemmelslengde. I perioden frem til fartøyeier tar et valg om han eller hun vil benytte seg av denne muligheten, kan vedkommende ikke benytte seg av eventuelle strukturvirkemidler som er særegne for den gruppen fartøyet tilhører etter faktisk lengde. I det følgende gjennomgås konvensjonelle fartøys gruppetilhørighet etter faktisk lengde, og det foretas en drøfting av ulike typetilfeller som vil påvirkes av denne endringen. Det foretas også en vurdering av konsekvensen av endringer på bakgrunn av antatte insentiver til å benytte overgangsordningen.

Hittil er det kun fartøy med hjemmelslengde under 11 meter som ikke har hatt tilgang til strukturvoteordningen. Det vil bli inntil 288 flere fartøy (275 fartøy mellom 11-15 m, 9 fartøy mellom 15-21 m og 4 fartøy større enn 21 m) som får tilgang til strukturvoteordningen som følge av at disse fartøyene har en største lengde som er over 11 meter. Dette tilsvarer 24,5 % av gruppens fartøymasse. Samtidig ser vi at det for gruppen mellom 11 og 15 meter vil bli inntil 34 fartøy som ikke lenger får tilgang til strukturvoteordningen fordi disse fartøyene har faktisk lengde under 11 meter. Disse fartøyene tilsvarer 9,5 % av gruppens fartøymasse.

Med overgangen til inndeling etter største lengde, vil 62 fartøy (38 + 24) med hjemmelslengde mellom 11 og 15 meter, som i dag har kvotetak på 3 + 3 eller 5 + 1, ha en største lengde over 15 meter. Disse kan få anledning til å strukturere ytterligere innenfor mer romslige kvotetak til 4 + 4 eller 6 + 2. Dette tilsvarer 17,3 % av gruppens fartøymasse. På samme vis er det 19 fartøy som potensielt kan sitte igjen med lavere kvotetak enn det de hadde tidligere – 18 fartøy (14,1 %) fra gruppen mellom 15 og 21 meter, og ett fartøy fra gruppen over 21 meter (1,6 %). Hvorvidt disse fartøyene, eller de 288 fartøyene under 11 meters hjemmelslengde som nå får tilgang til strukturvirkemidlet faktisk benytter

virkemiddelet, forholder seg i ro eller heller vil inngå som strukturobjekter for andre fartøy i de nye gruppene etter faktisk lengde, er et annet spørsmål. Overgangsordningen gir alle disse anledning til å bringe faktisk lengde i overensstemmelse med hjemmelslengde i løpet av en treårsperiode.

Totalt 1 258 av fartøyene med deltakeradgang i torskefisket ved årsskiftet 2019/2020 hadde en faktisk lengde i overensstemmelse med deltakeradgangens hjemmelslengde. Det utgjør 73 prosent av fartøymassen. De øvrige 465 (27 %) kan altså benytte seg av overgangsordningen ved å harmonisere faktisk lengde med hjemmelslengde, enten ved å skifte ut eller ved å bygge om fartøyet. Incentivene til å gjøre nettopp det kan være forskjellig fra lengdegruppe til lengdegruppe, og kan påvirkes av hvilken hjemmelslengde fartøyet har i andre lukkede fiskerier. I mange tilfeller avviker et fartøys hjemmelslengde i torskefisket fra fisket etter sei og hyse i nord, eller NVG-sild, fordi lukkingen av fiskeriene fant sted til ulike tidspunkt.

Oppsummert får inntil 288 flere fartøy i dette fisket tilgang til strukturkvoteordningen, mens inntil 34 fartøy mister denne muligheten, dersom ingen benytter anledningen til å harmonisere faktisk lengde med eksisterende hjemmelslengde. Om alle velger å harmonisere fartøyet til sin hjemmelslengde, vil det ikke bli noen endring i fartøygruppene, med unntak av de som går ut som følge av framtidig bruk av strukturkvoteordningen. Videre vil 62 fartøy gis større rom for strukturering (gjennom overgang til grupper med høyere kvotetak) mens 19 fartøy vil måtte forholde seg til lavere kvotetak enn opprinnelig.

Det er vanskelig å anslå hvor mange som vil benytte seg av muligheten til å tilpasse faktisk lengde til hjemmelslengde. Dette gjør det i neste rekke utfordrende å anslå framtidig sammensetning av fartøygruppene, etter at overgangsordningen har utløpt. En inndeling etter faktisk lengde utgjør det ene ytterpunktet, som har som forutsetning at ingen benytter seg av overgangsordningen. En inndeling etter hjemmelslengde utgjør det andre ytterpunktet, og har som forutsetning at alle som har mulighet til det, benytter seg av overgangsordningen. Det vil uansett være sannsynlig at det, uavhengig av bruk av overgangsordningen, vil være en videre reduksjon i antall fartøy, ettersom det også i tidsrommet frem til utgangen av 2023 vil kunne foregå ytterligere strukturering av gruppene. Avklaring av fiskeflåtens rammebetingelser gjennom Stortingets vedtak, avvikling av kondemneringskravet og det at avkortningen for kystfartøy ved bruk av strukturkvoteordningen er halvert fra 20 til 10 prosent vil, trolig også

øke insentivene for ytterligere strukturering. Kvotetakene vil heller ikke virke begrensende i særlig grad.

Kvotetakene setter begrensningene for strukturering og konsentrasjon av kvoter på enkeltfartøy, gitt den fartøygruppe det tilhører. I overgangen til nytt kvotesystem innebærer Stortingets vedtak at kvotetakene for de nye gruppene etter faktisk lengde er de samme som gjaldt for hjemmelslengdegruppene. I Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket viser de til at det ved tidspunktet for de vedtatte økningene i kvotetakene for kystflåten – i henholdsvis 2013 og 2017 – bare var en liten andel av flåten som var eller nærmet seg fullstrukturerte (definert til fartøy som var tildelt kvotefaktorer på 90 prosent eller mer av kvotetaket). Denne andelen var størst i 2013, da mellom 10 og 19 % av fartøyene i kyst var i toppen av kvotetaket, mens andelen i 2017 var på mellom 6 og 8 prosent. De viser også til at struktureringen har ført til en utvikling i kystflåten der fartøyene blir større og der de største etter hvert har en fangstmengde, et fangstmønster og en mobilitet som nærmer seg de minste trålerne og ringnotfartøyene.

Det er etter departementets syn rimelig å anta at det kan være færre gjenværende fartøy når overgangsordningen oppheves. Hvor mange som vil velge å benytte strukturkvoteordningen er imidlertid vanskelig å si, men om en fremskriver utviklingen fra tre år tilbake og til nå for gruppene med tilgang til strukturkvoteordningen (over 11 meter hjemmelslengde), så reduseres de tre største fartøygruppene med mellom 7 og 15 %.

Ulike hensyn, som at samfiske (med seg selv) over tid fases ut og redusert avkorting ved bruk av strukturkvoteordningen, skaper trolig disinsentiver for eiere av fartøy med hjemmelslengde under 11 meter, men faktisk lengde over 11 meter, til å søke å harmonisere faktisk lengde med hjemmelslengde, og søke innplassering i gruppe over 11 meter hjemmelslengde. Der gis de tilgang til strukturkvoteordningen som gir mulighet for økt kvotegrunnlag eller å realisere en gevinst ved å selge seg ut (som strukturobjekter). Både lavere avkorting og avvikling av kondemneringskrav vil trolig bidra til at prisen på en kvotefaktor vil holde seg på dagens nivå eller øke noe. Gitt disse forholdene kan det være sannsynlig at det vil være et begrenset antall fartøy som vil benytte seg av den fleksibiliteten som er gitt i treårsvinduet for å endre fartøyets lengde i overensstemmelse med hjemmelslengde.

Når det gjelder forventningen til hvor mange som vil benytte seg av overgangsordningen så vil det trolig også avhenge av hvordan strukturgevinsten fordeles. Avklaringen av dette vil imidlertid avvente grundige vurderinger av konsekvenser. Avviklingen av overgangsordningen vil måtte ses opp mot en slik avklaring.

Sjømatbedriftenes vurdering:

Sjømatbedriftene støtter forslaget om at det gis en overgangsperiode på tre år, men vil understreke at avviklingen av overgangsordningen må sees opp mot avklaringen på de grundige vurderinger av konsekvenser på hvordan strukturgevinsten fordeles.

Samfiskeordningen:

Regjeringen foreslo å avvikle samfiskeordningen med seg selv i torskefiskeriene i overgangen til et nytt kvotesystem. Stortinget vedtok at dette skulle skje etter en overgangsperiode på inntil 5 år. Riksrevisjonen foretok en undersøkelse av kvotesystemet i kyst og havfisket som ble lagt frem for Stortinget den 28. april 2020. I denne rapporten ble samfiskeordningen kritisert.

I flertallsinnstillingen fra næringskomiteen heter det i romertallsvedtak VIII: «Stortinget ber regjeringen sørge for at eksisterende ordning med samfiske med seg selv i torskefisket avvikles innen 31. desember 2025.» I den forutgående omtalen gir flertallet sitt syn på at: «samfiske med andre vil fortsatt være tillatt. I tillegg vil samfiske med seg selv i andre fiskerier, som for eksempel pelagisk, der driftsformen gjør dette nødvendig, fortsatt skal være tillatt. Flertallet viser til at samfiske ikke har vært tenkt som en strukturordning for sjarkgruppen. I praksis har samfiske fått trekk av strukturering etter at ordningen med «samfiske med seg selv» ble opprettet. Den midlertidige ordningen har vært gjeldende i ti år. Det er en lang rekke fiskere som har bygget sin driftsmodell på denne midlertidige ordningen. Det er derfor naturlig å gi god tid til å tilpasse seg til ny driftsform.» Mindretallet (AP og SP) ønsker ikke å avvikle samfiskeordningen og mener det heller bør stilles aktivitetskrav ved samfiskeordningen (fiske av andre arter enn torsk) og krav om å levere lokalt. Samfiskeordningen videreføres derfor inntil videre.

Med hensyn til hvem som kan delta i samfiskeordningen, kan innstillingens ordlyd forstås på to ulike måter:

Det *første alternativet* er at samfiskeordningen forbeholdes fartøy som er under 11 meter faktisk lengde. Dette innebærer at eiere av fartøy med faktisk lengde over 11 meter, men hjemmelslengde under 11 meter, ikke vil ha mulighet til å bruke samfiskeordningen. Overgangsordningen gir imidlertid mulighet til å bringe fartøyets faktiske lengde under 11 meter, og i det dette er foretatt og oppfylt kan fartøyeier delta i samfiske. Dersom overgangsordningen med hensyn til harmonisering av hjemmels- og faktisk lengde benyttes, vil en kunne vente med å ta stilling til gruppe, men vil da ikke være kvalifisert til å delta i samfiske i torskefiskeriene.

Det *andre alternativet* er at fartøy med hjemmelslengde under 11 meter, men faktisk lengde over 11 meter, fortsatt skal kunne bruke samfiskeordningen, gitt at de søker om å tilhøre den minste gruppen i overgangsordningen. Legger en til grunn dette alternativet, vil alle fartøy som har hjemmelslengde under 11 meter som benytter overgangsordningen være kvalifisert til å inngå i et samfiskelag så lenge samfiskeordningen eksisterer. Da har fartøyet tre år til å bringe fartøyets faktiske lengde i tråd med den minste gruppens hjemmelslengdeintervall (under 11 meter).

En oversikt over samfiskelagene per 20. juni 2020 viste at 141 av 548 samfiskefartøy var større enn 11 meter (26 %). Det innebærer at nesten halvparten av fartøyene i den minste fartøygruppen som kan søke om å benytte overgangsordningen var involvert i årets samfiske. Mange av disse (70 %) var i samfiske med seg selv.

Legger en det *første alternativet* til grunn, så vil det totale antall fartøy som får anledning til å benytte seg av samfiskeordningen være alle under 11 meter faktisk lengde. Ved årsskiftet 2019/2020 hadde 288 av 1 175 fartøy i den minste hjemmelslengdegruppen en faktisk lengde større enn 11 meter. Disse mister muligheten til å samfiske, mens noen med hjemmelslengde 11-15 meter, men faktisk lengde under 11 meter, kommer til. Totalt vil det derfor være 921 fartøy ved siste årsskifte som etter endringen vil kunne samfiske. Noen fartøy med hjemmelslengde under 11 meter og faktisk lengde over 11 meter kan komme til dersom de raskt søker overgangsordningen og harmoniserer fartøylengden. Videre vil fartøy med hjemmelslengde mellom 11 og 15 meter, men med faktisk lengde under 11 meter, som søker overgangsordningen utgå fra muligheten til å samfiske. Antall mulige samfiskefartøy ligger da i størrelsesorden 900 til 920 fartøy.

Legger en det *andre alternativet* til grunn, der fartøy som har søkt å benytte overgangsordningen, for på sikt å bringe fartøy over 11 meter største lengde i overensstemmelse med en hjemmelslengde under 11 meter, vil øke antall samfiskefartøy. Da vil de 288 fartøy i den minste hjemmelslengdegruppen med en faktisk lengde større enn 11 meter gis adgang til å samfiske dersom de søker om å benytte overgangsordningen. Da vil inntil 1 175 ha adgang til å samfiske. I ytterste fall kan alle de 288 fartøyene med faktisk lengde som avviker fra den minste hjemmelslengdegruppen tenkes å søke overgangsordningen. De insentiver som virker i retning av å søke overgangsordningen motvirkes imidlertid av muligheten for struktur i de større gruppene.

Stortingets vedtak med hensyn til adgang til å benytte strukturvoteordningen dersom en ønsker å benytte overgangsordningen, er avklart. Her står det: *«Dersom en benytter muligheten til å bygge om til opprinnelig hjemmelslengde, blir en da værende i lengdegruppen som tilsvarer hjemmelslengde på skjæringsdato med et fartøy med faktisk lengde som samsvarer med lengdegruppens krav. Tilgang på muligheten til å opprette strukturvoter/strukturere skjer først når en har valgt gruppe. Denne overgangsperioden settes til 3 år for å eventuelt bringe fartøyet i tråd med opprinnelig hjemmelslengde»*. Det er derfor departementets vurdering at Stortingets uttrykte prinsipp vedrørende struktur, også skal gjelde ved fortsatt bruk av samfiskeordningen.

Legger en til grunn at samfiske ikke tillates dersom fartøyet ikke er under 11 meter, så vil 45 % av dagens samfiskelag ikke kunne samfiske i et nytt kvotesystem som følge av at ett eller begge fartøy er for store. Det behøver ikke innebære at antall samfiskelag reduseres tilsvarende, ettersom tilpasningsmulighetene er mange. Ikke minst ved at tidligere samfiskefartøy som er «vokst ut av gruppen» kan erstattes av andre samfiskekandidater. Men, siden fartøymassen som er aktuell for fremtidig samfiske reduseres med vel 20 %, så vil nok også antall samfiskelag i et nytt kvotesystem reduseres. Reduksjonen kan bli enda større siden mange av de som har samfisket med seg selv faller fra som følge av at ett eller flere av fartøyene er for store.

Det er departementets vurdering at det første alternativet er best i samsvar med hensynene bak samfiskeordningen, men vi ber om høringsinstansenes synspunkt på dette.

Sjømatbedriftenes vurdering:

Sjømatbedriftene viser til sitt høringssvar i forbindelse med stortingets behandling av kvotemeldingen, og hvor vi pekte på at ordningen med samfiske ikke har fungert etter hensikten, i den forstand at den ikke praktiseres etter det som var hovedformålet med ordningen. Samtidig frykter Sjømatbedriftene at en avvikling av samfiskeordningen vil kunne medføre dårligere tilgang på råstoff for industrien. Dette vil igjen føre til at mange distriktsarbeidsplasser kan gå tapt.

På den bakgrunn ønsket Sjømatbedriftene å opprettholde dagens samfiskeordning.

Sjømatbedriftene viser til at stortinget vedtok å avvikle samfiskeordningen med seg selv i torskefiskeriene i overgangen til et nytt kvotesystem, og besluttet at det skulle gjelde en overgangsperiode på 5 år.

Sjømatbedriftene mener dette må praktiseres på en slik måte at samfiskeordningen opprettholdes i dag de tre første årene. Dette med tanke på at man har tre år på å innordne seg faktisk lengde. For de to gjenværende årene i overgangsordningen må dette innebære at samfiskeordningen forbeholdes fartøy som er under 11 meter faktisk lengde.

Fordeling av strukturegevinst:

Kvotemeldingens forslag om konvertering av strukturkvoter til 15 års forlenget levetid og en avkortning av strukturegevinsten der noe tilfalt en statlig kvotebeholdning, ble ikke vedtatt av Stortinget. Stortingets flertall signaliserte at strukturegevinsten bør fordeles relativt etter grunnkvoter i den gruppen det avgivende fartøyet befinner seg i ved strukturkvotens utløp, men det er forutsatt at spørsmålet skal konsekvensutredes og høres av forvaltningen før Stortinget tar endelig stilling til spørsmålet. Ved en overgang til grupper etter faktisk lengde så vil disse gruppene kunne avvike betraktelig fra dagens hjemmelslengdegrupper, som vist tidligere i notatet. I tillegg vil de tiltakene som innebærer en delvis oppmykning av struktureglene (10 % avkortning, bortfall av krav til kondemnering og regionale avkortninger) innebære økte insentiver for bruk av strukturkvoteordningen. Som vist vil heller ikke kvotetakene i særlig grad virke begrensende på videre strukturering i kystfiskeflåten.

Regjeringens forslag innebar at strukturgevinsten (den delen av strukturkvotene som ikke fikk forlenget levetid) skulle fordeles med 80 prosent på (nåværende) gruppe og 20 prosent til en kvotebeholdning. Forslaget var konsekvensvurdert, og effektene redegjort for i meldingen. Fordeling av strukturkvoter når tidsbegrensningen inntreffer og etter det mønster som Stortinget trekker opp i sitt vedtak (som hovedregel "ved utløp av tidsbegrensningen for strukturkvoter fordeles strukturgevinsten til den fartøygruppen fartøyet tilhører når tidsbegrensningen inntreffer, og fordeles relativt etter grunnkvote"), er ikke konsekvensutredet. Spørsmålet om fordelingen av strukturgevinst må derfor utredes før det vil være mulig å konkludere med hvordan dette skal gjennomføres, jf anmodningsvedtak 558 hvor Stortinget ber regjeringen "foreta konsekvensutredning av eventuelle elementer i beslutningene ved behandlingen av Innst. 243 S (2019-2020) som ikke er konsekvensutredet gjennom meldingen".

Det vil nødvendigvis gå noe tid før Stortinget kan ta stilling til hvordan strukturgevinst som oppstår fra 2027 skal fordeles. Det innebærer at dette spørsmålet vil stå uavklart i overgangen til et nytt kvotesystem. Fiskerimyndighetene vil likevel legge til rette for en åpen og inkluderende prosess der alle interessenter vil bli lyttet til før regjeringen fremmer sitt forslag for behandling i Stortinget. Det legges opp til at Stortinget kan fatte vedtak i god tid før 2027.

Det er viktig å understreke at et framtidig stortingsvedtak om fordeling av strukturgevinst under ingen omstendighet vil kunne gi aktørene noen sikkerhet for eller rettslig forventning om hvordan framtidig strukturgevinst vil bli fordelt. Stortinget kan på et senere tidspunkt endre egne vedtak om fordeling av strukturgevinst.

Sjømatbedriftenes vurdering:

Sjømatbedriftene mener det er helt avgjørende med en grundig og uavhengig konsekvensutredning som blir gjennomført før eventuelle vedtak om fordeling av strukturgevinst blir tatt. Det er viktig å påbegynne utredningsarbeidet så tidlig som mulig, og at næringen, og næringens organisasjoner blir involvert i dette arbeidet på en god måte. Det er viktig med forutsigbarhet for næringen og vi mener derfor at en eventuell tilpasning av reglene må bygge på dagens regler om fordeling av strukturgevinst. Dette innebærer at disse reglene og praksisen i størst mulig grad må legges til grunn for de eventuelle tilpasninger.

Oppsummering:

Gjennomgangen viser at det i overgangen til nytt kvotesystem, med en gruppeinndeling etter faktisk lengde og tette skott mellom lengdegruppene, ikke vil være mulig å forlenge fartøy utover den lengdegruppen fartøyet er i. Ønsker en å bytte gruppe, så må fartøyet byttes ut.

Ved overgangen til nytt system vil fartøyet bli flyttet til den gruppen fartøyet tilhører etter lengste lengde på fartøyet. Kvoten vil følge fartøyet. Det vil bli innført en overgangsordning for de fartøyeiere som ikke med en gang klarer å ta stilling til hvilken gruppe de skal tilhøre. For å benytte overgangsordningen må en søke om dette. Overgangsordningen vil gjelde frem til reguleringsåret 2024. Ved bruk av overgangsordningen, har fartøyeier tiden frem til overgangsordningen opphører mulighet til å harmonisere faktisk lengde med gammelt hjemmelslengdeintervall, og med det få tilgang til opprinnelig gruppe. I mellomtiden kan ikke eier av fartøyet benytte seg av tilgang til nye rammebetingelser for eventuell strukturering.

Overgangen til inndeling etter faktisk lengde vil ha betydning for bruken av samfiskeordningen. Stortingsflertallet har gitt sin tilslutning til ny gruppeinndeling etter faktisk lengde, en overgangsordning på tre år og besluttet at samfiske med seg selv skal opphøre innen fem år. Departementet er av den formening at samfiske etter endringen forbeholdes fartøy under 11 meter. Fartøy som er større enn 11 meter, men med hjemmelslengde under 11 meter, kan søke om å benytte overgangsordningen, for å bringe fartøyet under 11 meter. Dette vil forenkle og tydeliggjøre regelverket ved at samfiske i torskefiskeriene kun er tillatt med fartøy under 11 meter. Følgelig vil fartøy som søker om å benytte seg av overgangsordningen heller ikke kan delta i samfiskeordningen før fartøyet er i overensstemmelse med betingelsen om faktisk lengde. Departementet ber likevel om høringsinstansenes vurdering om hvorvidt fartøy med hjemmelslengde under 11 meter som benytter seg av overgangsordningen skal kunne benytte seg av samfiskeordningen før fartøyet er harmonisert med den nye faktisklengdegrensen.

Dersom samfiske forbeholdes fartøy under 11 meter, vil om lag 920 fartøy ha adgang til samfiskeordningen. Dersom alle fartøy med hjemmelslengde under 11 meter skal kunne samfiske, vil det øke antall fartøy opp til drøyt 1 170.

Et samlet Storting har vedtatt at strukturkvotenes tidsbegrensning ikke skal forlenges, og at strukturkvoter ikke skal kunne konverteres til strukturkvoter med lenger varighet. Et samlet Storting vedtok også at regjeringen før iverksettelse bør foreta en konsekvensvurdering av eventuelle stortingsvedtak som ikke er konsekvensutredet gjennom meldingen. Det innebærer at fordeling av strukturgevinst må konsekvensvurderes før tilbakefallet inntreffer i 2027. En endelig avklaring på fordelingen av strukturkvoter når tidsbegrensningen utløper vil derfor ikke være mulig å ha på plass innen et nytt kvotesystem skal innføres.

Dette innebærer at fiskerimyndighetene de neste årene vil bruke tid på å avklare hvordan strukturgevinsten skal fordeles for alle fartøygrupper. I dette arbeidet vil det bli opprettet dialog med alle fiskerierorganisasjoner og andre interessenter som vil bli påvirket av et slikt vedtak. Prosessen legges opp slik at spørsmålet om hvordan strukturgevinsten fordeles skal legges frem for Stortinget, slik at Stortinget endelig kan avklare dette i god tid før strukturgevinsten skal fordeles fra 2027.

Med vennlig hilsen
Sjømatbedriftene

Robert Eriksson
Administrerende direktør

Helene Kristoffersen
Fagsjef fangstbasert industri